

Stichting Ruijs Archief

Verlag 2018 en aanpak 2019

Achtergronden archief en stichting

De stichting werd opgericht op 29 april 1985 met als doel het bijhouden en bijebrengen van het cultureel erfgoed, vervat in het familiearchief en de bedrijfsarchieven van de familie Ruijs. De bedrijfsarchieven betreffen de archieven van Hotel Theater Figi en haar dochterondernemingen en het bedrijfsarchief van Ruys' Meubileerinrichting / Ruys Interieurs.

Hotel Theater Figi is een onderneming, waarvan de oorsprong ligt in 1850 toen Traugott Wünsche, een lid van de sinds de 18^e eeuw in Zeist gevestigde Broedergemeente, in het dorp Zeist aan de Lageweg een banketbakkerij begon. Zijn zaak werd in 1902 overgenomen door George Figi, die in 1909 de zaak verplaatste naar Het Rond in Zeist. In 1917 werd Theo Ruijs sr. – in 1913 met zijn zus Corrie bij George Figi als chef in dienst gekomen – directeur van de dat jaar opgerichte vennootschap Figi. In de jaren daarop groeide het hotel uit tot een landelijk bekend hotel-restaurant met een theaterzaal, waar de belangrijkste Nederlandse evenals gerenommeerde buitenlandse gezelschappen speelden en waar toonkunstenaars van internationaal niveau optraden. In Figi werd ook film gedraaid: de stomme film en vervolgens de geluidsfilm. In 1925 kwam uit Figi Ruys' Meubileerinrichting voort, een ambachtelijk interieurbedrijf die in de jaren rond de eeuwwisseling verantwoordelijk was voor de textilia in verschillende topmonumenten.

Beide bedrijven kenden geen echte archieftraditie, maar hadden wel een bewaarcultuur. Het inmiddels daaruit opgebouwde archief bevat een variatie aan dragers van activiteiten van een veelzijdige en cultureel gerenommeerde bedrijven: foto's, films, affiches, programma's, blauwdrukken, tekeningen, (kunst)objecten, documenten, publicaties, die behouden zijn gebleven dank zij het bijzondere feit dat meerdere familieleden gedurende een eeuw de moeite genomen hebben om deze attributen in samenhang voor de historie te bewaren. Deze omstandigheid heeft er toe geleid dat het archief een voor de Nederlandse theater-, bioscoop-, horeca- en interieurgeschiedenis karakteristiek en – door het ontbreken van dergelijke veel omvattende archieven elders – uniek tijdsbeeld geeft over een periode van ruim anderhalve eeuw.

De verschillende familieleden Ruijs brachten de onder hun hoede zijnde, maar voor de bedrijfsvoering niet meer relevante dossiers en andere zaken onder in kelders, tussenruimten en op zolders in het gebouwencomplex, waar zij de bedrijfsvoering niet in de weg zaten zodat de facto het archief behouden bleef. Daarnaast hield een

der dames Ruijs documentatieboeken bij met allerlei foto's programma's, correspondentie en dergelijke, die zij van belang vond toegankelijk te hebben. Ook zijn archivalia en foto's in het archief opgenomen, ontvangen van vroegere gasten en anderen in het archief opgenomen.

Onderdeel van de archieven van Figi is de documentatie van Horeca-exploitatie Slot Zeist/Slot Zeist BV, bijna een halve eeuw exploitant van Slot Zeist, momenteel mede-exploitant van het Slot. Verder zijn in het archief archivalia van en documentatie over verschillende leden van de familie Ruijs opgenomen, die lokaal, regionaal en landelijk maatschappelijk actief (geweest) zijn.

Doelstelling Stichting

De stichting heeft ten doel (bijlage 1 statuten Stichting Ruijs Archief)

1. het bijhouden en bijeenbrengen van het cultureel erfgoed, waaronder begrepen het archief van Hotel Theater Figi te Zeist, Slot Zeist en Ruijs Interieurs te Zeist, waaronder begrepen kunst- en cultuurvoorwerpen zoals onder meer schilderijen van Ravage, zoals door de familie Ruijs (grotendeels bedrijfsmatig) is opgebouwd sinds het jaar achttienhonderd vijftig (1850), alsmede het uitlenen of ter beschikking stellen van delen van gemelde collectie aan derden;
2. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

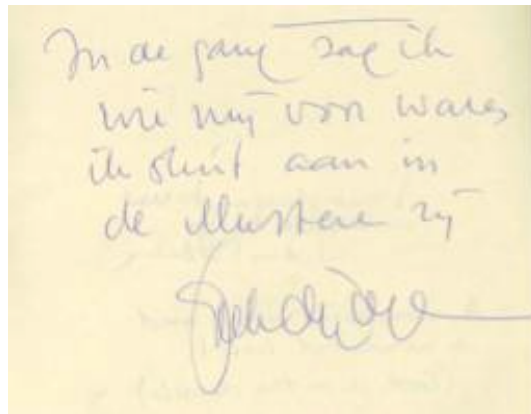
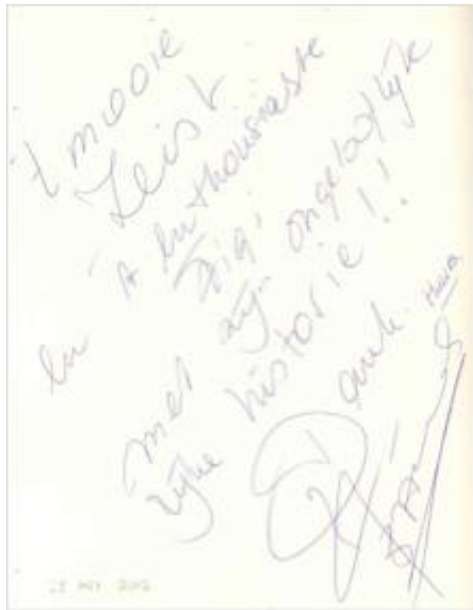
De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

1. het in eigendom, in bruikleen of anderszins verwerven, het beheren en het onderhouden van documenten, foto's, en andere archivalia en kunst- en cultuurvoorwerpen, betrekking hebbend op de geschiedenis van Hotel Theater Figi, Slot Zeist en Ruijs Interieurs, allen te Zeist;
2. het verlenen van tegemoetkomingen bij het restaureren van vorengenoemde zaken;
3. het verrichten of doen verrichten van bedrijfshistorisch onderzoek;
4. het publiceren of doen publiceren van op de hiervoor vermelde bedrijven, en voor zover van toepassing op de familie Ruijs betrekking hebbende geschriften;
5. het verrichten van al datgene wat het bestuur gewenst acht ter bevordering van het doel van de stichting.

Culturele Context

In het culturele leven op de Utrechtse Heuvelrug heeft sinds 1925 de concert- en theaterzaal van Figi een belangrijke plaats ingenomen. Binnen- en buitenlandse toneel-, ballet- en kleinkunstgezelschappen gaven er uitvoeringen en er concerteerden toonkunstenaars van internationale faam. Ook was Figi ontmoetingsplaats voor vele de Heuvelrug van voor de oorlog kenmerkende aristocratische, sociaaldemocratische, katholieke en protestantse organisaties. Figi is sinds de bouw van de concert- en theaterzaal in 1925 ook een belangrijk landelijk congrescentrum. Figi is ook een hotel waar vele bekende Nederlanders en niet-Nederlanders gelogeerd hebben. Als bioscoop had Figi een regionale functie. In 1850 uit een banketbakkerij ontstaan, bleef deze afdeling tot de eeuwwisseling deel uit maken van het bedrijf.

Sinds 1913 zijn leden van de familie Ruijs betrokken geweest bij de onderneming Figi in Zeist. Omdat deze familie sindsdien uitzonderlijk veel archivalia en attributen bewaard heeft, is er een grote collectie aanwezig op het gebied van hotel-, theater-, bioscoop- en interieurhistorie.

Opdrachten in de gastenboeken van Figi:

- * Acteur Huub Stapel: *'t mooie Zeist en 't enthousiaste Figi met zijn ongelooflijk rijke historie.*
- * Cabaretier Freek de Jonge: *In de gang zag ik wie voor mij gingen, ik sluit aan in de illustere rij*

De bewaarplaatsen

De stichting heeft haar archieven in de loop der jaren bij verschillende archiefdiensten ondergebracht:

- In 1973 zijn de vooroorlogse theateraffiches van Figi in bruikleen gegeven aan het Toneelmuseum in Amsterdam, met in 1992 als opvolger het - in 2012 opgeheven - Theater Instituut Nederland (TIN). De collectie van het TIN wordt momenteel beheerd door Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam;
- In 1982 is de kern van de bedrijfsarchieven ondergebracht bij het Rijksarchief te Utrecht. Deze rijksarchiefdienst fuseerde in 1998 met het Gemeentearchief van Utrecht onder de naam Het Utrechts Archief;
- In 2001 is met het Koninklijk Huisarchief een bruikleenovereenkomst gesloten voor de werkdoSSIERS van Ruys' Meubileerinrichting / Ruys Interieurs met betrekking tot onder meer de inrichting van de verschillende Koninklijke paleizen;
- In 2013 zijn de tot dan door het Utrechts Archief beheerde archivalia van de stichting, ter bewaring overgebracht naar het Zeister gemeentearchief. Ook het familiearchief zal daarheen worden overgebracht. met in 1992 als opvolger het - in 2012 opgeheven - Theater Instituut Nederland (TIN). De collectie van het TIN wordt momenteel beheerd door Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam;
- In 1982 is de kern van de bedrijfsarchieven ondergebracht bij het Rijksarchief te Utrecht. Deze rijksarchiefdienst fuseerde in 1998 met het Gemeentearchief van Utrecht onder de naam Het Utrechts Archief;
- In 2001 is met het Koninklijk Huisarchief een bruikleenovereenkomst gesloten voor de werkdoSSIERS van Ruys' Meubileerinrichting / Ruys Interieurs met betrekking tot onder meer de inrichting van de verschillende Koninklijke paleizen;
- In 2013 zijn de tot dan door het Utrechts Archief beheerde archivalia van de stichting, ter bewaring overgebracht naar het Zeister gemeentearchief. Ook het familiearchief zal daarheen worden overgebracht.
- * In 2017 is de collectie hotelzilver in bruikleen gegeven aan de Stichting Zeister Schatkamer, een bruikleenovereenkomst voor langere termijn zal in 2019 gesloten worden

Bij de verkoop van de villa Bloemenheuvel zijn archivalia van Ruys Interieurs ondergebracht in de archiefkamer van hotel theater Figi. Ook liggen daar bescheiden van familieleden, onder meer met betrekking tot het Zeister verenigingsleven. Deze zijn inmiddels deels al overgebracht naar de bewaarplaats van het gemeentearchief.

Bijgaand artikel, opgenomen in de website van het Geheugen van Zeist, doet verslag van de overdracht in 2013 van het archief van de Stichting vanuit het Utrechts Archief naar het gemeentearchief van Zeist.

ARCHIEVEN FIGI EN RUIJS OVERGEBRACHT NAAR GEMEENTE ARCHIEF

Gemeentearchivaris Pierre Rhoen heeft de archieven van Hotel Theater Figi & Slot Zeist en van Ruys' Meubilerinrichting/Ruys Interieurs naar het Zeister Gemeentearchief weten te halen. Het gaat om de archivalia die in 1988 ondergebracht zijn bij het Rijksarchief te Utrecht (tegenwoordig Het Utrechts Archief) en de aanvullingen daarop sindsdien. De familie Ruijs heeft ingestemd met het overbrengen van de archieven naar Zeist omdat zij de visie van de gemeentearchivaris deelt dat de archieven van deze typisch Zeister bedrijven met hun verschillende economische, maatschappelijke en culturele functies beter in Zeist dan in Utrecht op hun plaats zijn.

Gemeentearchivaris Pierre Rhoen met Theo Ruijs bij het Figi-archief in de archiefbewaarplaats van de gemeente

De basis voor Figi is in 1850 gelegd, terwijl Ruys Interieurs (evenals Figi's theaterfunctie) een geschiedenis heeft die terug gaat tot 1925. Ook het familiearchief van de familie Ruijs zal in het gemeentehuis straks in te zien zijn. De Zeister familie is al honderd jaar betrokken bij Figi en daarnaast ook in veel verenigingen en organisaties actief geweest. Met elkaar geven de bewaard gebleven stukken een mooi beeld van de sociale geschiedenis van Zeist. In totaal gaat het om een archief met een lengte van zo'n 50 meter.

Toneelaffiches

De toneelaffiches van Figi zijn elders te raadplegen: zij zijn indertijd in bruikleen gegeven aan het Theater Instituut Nederland (www.tin.nl); van de vooroorlogse toneelaffiches van dit instituut is 10% afkomstig van theater Figi. De werkdossiers van de Koninklijke paleizen zijn in bewaring gegeven aan het Koninklijk Huisarchief: Ruijs' Meubilerinrichting/Ruys Interieurs is betrokken geweest bij de restauraties van de verschillende Koninklijke paleizen.

Van de bedrijven is een vierdelige geschiedschrijving gemaakt over de periode 1850 – 2013.

bron: www.geheugenvanzeist.nl

Beschrijving geschiedenis en voorgeschiedenis archiefvormers

In 2016 is deel I verschenen van *Geschiedenis en voorgeschiedenis van een hotel theater en een familie*, geschreven door Th. Ruijs. De boekpresentatie vond plaats in de kleine kerkzaal van de Broedergemeente. Deze locatie is gekozen omdat het bedrijf in 1850 begonnen is vanuit de Broedergemeente. De geschiedschrijving in dit eerste deel gaat in op de jaren 1850 – 1939.

Wethouder Marcel Fluitman en Broedergemeente predikant Markus Gill nemen de eerste exemplaren van deel I van de *geschiedenis en voorgeschiedenis van een hotel theater en een familie* in de kleine kerkzaal van de Broedergemeente n ontvangst.

De negentiende eeuwse voorgangers van de Figi-familie Ruijs waren ondernemers die in Zeist - in die tijd al geen doorsnee dorp - ambachten uitoefenden als Zuckerbäcker, koekbakker en patissier.

Uniek aan dat negentiende eeuwse Zeist waren de hernhutters, de Duits sprekende leden van de van oorsprong uit Moravië afkomstige Broedergemeente die zich daar midden achttiende eeuw gevestigd hadden. Onder hen bevonden zich veel ambachtslieden die - zoals in 1850 de feitelijke grondlegger van Figi, koek- en banketbakker Traugott Wünsche - woonden en werkten op en rond de aan de oprijlaan van *Slot Zeist* aangelegde pleinen. Hun godsdienstbeleving en hun bedrijfsmatige activiteiten trokken internationale belangstelling en droegen in belangrijke mate bij aan de reputatie van het dorp.

Toen George Figi zich er in 1902 vestigde was Zeist het belangrijkste dorp in de Stichtse Lustwarande: het landschappelijke gebied tussen De Bilt en Rhenen waar 's zomers kapitaalkrachtige families uit de regentenadel en geldaristocratie hun buitenplaatsen betrokken. Deze waren van hun leveranciers in de stad een kwaliteitsniveau gewend dat zij ook verwachtten wanneer zij op hun buitens waren. Dit als deftig bekend staande dorp - ook de Parel van de Stichtse Lustwarande genoemd - werd de bakermat van het huidige Hotel Theater Figi. In 1913 kwam de heer Theo Ruijs sr. en met hem zijn zuster mej. Corrie Ruijs in het bedrijf, dat vervolgens uitgroeide tot het hotel-restaurant met zijn concertzaal.

In de 168 jaar dat het bedrijf bestaat is Zeist - en Figi met Zeist - aanzienlijk veranderd. De historie van Zeist en de Zeister samenleving weerspiegelt zich dan ook in de geschiedenis van Figi - en daarmee ook in deze geschiedschrijving. Maar Figi heeft zich tegelijk ook vanuit zich zelf sterk ontwikkeld. Waren de eerste ondernemers - de kok en banketbakkers - vooral lokaal georiënteerd, met de realisatie van de lunchroom met terras op Het Rond positioneerde Figi zich regionaal en met de opening van het hotel en van het theater kreeg het bedrijf ook landelijk een sterke naam. Sindsdien is Figi bij gelegenheid het forum voor gebeurtenissen van nationale en soms ook internationale betekenis. Vele bekende Nederlanders en niet-Nederlanders zetten in de loop der jaren hun handtekening in Figi's bewaard gebleven gastenboeken, daar vaak nog enkele persoonlijke woorden aan toevoegend. Zo schreef acteur Huub Stapel in het gastenboek: *'t mooie Zeist en 't enthousiaste Figi met zijn ongelooflijk rijke historie. Dank'*.

De geschiedschrijving behandelt in vijf delen de historie van Figi, waarbij tevens ingegaan wordt op de ruimtelijke en maatschappelijke omgeving van het bedrijf, het familiekarakter ervan en de familie zelf. De hoofdstukindeling van het totale werk is reeds in de hierna volgende inhoudsopgave opgenomen. In een apart deel zijn bijzondere projecten van Ruys' Meubileerinrichting / Ruys Interieurs uit eind twintigste, begin eenentwintigste eeuw in beeld gebracht.

De reeds afgeronde geschiedschrijving (deel I) is in te zien op de volgende sites:

www.stichting-ruijs-archief.nl

www.geheugenvanzeist.nl

www.zhg.nl

www.figi.nl

Bronnenmateriaal historisch onderzoek

Voor het aan deze publicatie ten grondslag liggende onderzoek zijn in de loop van vele jaren – het gaat hier om een vrijetijdsbesteding tussen hoofd- en andere functies door – diverse, in het laatste boekdeel te verantwoorden archieven geraadpleegd. Beeldmateriaal is, naast het vele dat in het eigen archief voorhanden is, beschikbaar gesteld door onder meer het Theater Instituut Nederland en door verschillende particulieren. Met veel dank wil ik in dit kader Pierre Rhoen noemen in zijn functie als gemeentearchivaris van Zeist en schrijver van een groot aantal historische publicaties over Zeist, die bijgedragen heeft aan het historisch onderzoek door in de loop der de jaren steeds weer alle gelegenheid te bieden om in de kluisen van het gemeentearchief relevante informatie te traceren. De zoeksites op internet hebben inmiddels de mogelijkheden om benutbare gegevens te vinden sterk vergemakkelijkt.

In deel V zullen geraadpleegde bronnen, opgenomen afbeeldingen en literatuur nader worden toegelicht.

Bij het onderzoek benut bronnenmateriaal - boeken en andere documentatie - is door de schrijver geschonken aan de stichting, waartoe de ANBI-positionering heeft bijgedragen.

De bestanddelen van het archief van de stichting

De archieven van Figi en Ruys zijn niet bewust als archieven gevormd. De kern van het inmiddels gevormde archief bestaat uit een aantal documentatieboeken, waarin door de jaren heen de actualiteit van de bedrijven is vastgelegd resp. uit de administratieve stukken die in de loop der jaren in de vele kelders, tussenverdiepingen en zolders van het bedrijf gedeponerd waren.

Het familiekarakter van de onderneming heeft voorkomen dat administratieve stukken en veelsoortig ander documentatiemateriaal in werd opgeruimd. Sinds de jaren zeventig is het grootste deel van het archiefmateriaal door familieleden getraceerd en vanuit hun vindplaatsen voor gerichte bewaring bijeengebracht resp. naar archiefbewaarpplaatsen overgebracht. Een gedeelte, waaronder de particulier bijgehouden documentatie boeken, is nog in familiebezit. Om de archivalia voor de toekomst te behouden, is in 1985 de archiefstichting opgericht. Deze stichting is deels eigenaar, deels beheerder van een groot deel van de archieven.

Ook wordt de collectie actief uitgebreid door aankopen en schenkingen. Zo is in 2015 door de dochter van de heer A. Crommelin - die in de jaren twintig van de 20^e eeuw in de Nieuwe Sociëteit en nadien in de Concertzaal Figi concerten organiseerde - het programma- en handtekeningenboek van haar vader aan de stichting geschonken.

Het archief is opgebouwd uit zes bestanddelen:

- **Het archief van Hotel Theater Figi in Zeist**

De collectie theateraffiches is uniek. Deze is in bewaring ondergebracht bij het Theater Instituut Nederland, waar zij 10% van de vooroorlogse affiches uitmaakt (zie het desbetreffend overzicht bij de bijgevoegde bruikleenovereenkomst – bijlage 5).

Een belangrijk deel van het bedrijfsarchief is in 1981 in bewaring gegeven aan het Rijksarchief in de provincie Utrecht (het huidige Utrechts Archief). In 1989 is door het Rijksarchief de *Inventaris van de Archieven van de Ruijs' Bedrijven te Zeist* opgesteld. Dit betrof 20 meter in bewaring gegeven archivalia. Nadien is nog eenzelfde hoeveelheid archivalia aan de bewaargeving toegevoegd. Hier is van de zijde van de Stichting een voorlopige inventarisatie gemaakt. Inmiddels is de bij het Utrechts Archief in bruikleen gegeven stukken in bewaring gegeven aan het Gemeente archief van Zeist, omdat de toegankelijkheid ervan daardoor vergroot werd.

Verder is documentatiemateriaal ondergebracht bij het Nederlands Filmmuseum in Amsterdam en het Katholiek Documentatie Centrum in Nijmegen. Ook is er relevant archiefmateriaal in bezit van familieleden Ruijs, waaronder een uitgebreide collectie documentatieboeken.

Het Figi-complex is in de jaren negentig volledig gesloopt en ter plaatse is een nieuw hotel-theatercomplex gebouwd. Het archief van Figi vanaf 1990 ligt nog ondergebracht in de archiefruimte van het hotel-theater.

Zowel tijdens de bouwkundige groei in de jaren twintig en dertig als bij de nieuwbouw van 1994 zijn eigentijdse beeldtalen ontwikkeld door respectievelijk het kunstenaarsechtpaar Visser-Düker en de kunstenaars van Ravage. Kunstobjecten van hen en andere kunstenaars die bij Figi betrokken zijn vormen ook onderdeel van het archief.

- **Het archief van Slot Zeist BV in Zeist**

Sinds 1969 ligt de horeca-exploitatie van het in de jaren zestig gerestaureerde 17^e eeuwse Slot Zeist bij een dochtervennootschap van Figi (Horeca Exploitatie Slot Zeist / Slot Zeist BV). In 2009 heeft deze vennootschap Slot Zeist grotendeels van de gemeente Zeist gehuurd. De archieven van deze vennootschap en documentatiemateriaal met betrekking tot evenementen in Slot Zeist zijn bewaard als onderdeel van het archief van Figi.

- **Het archief van Ruys Meubileerinrichting / Ruys Interieurs**

Ruys' meubileerinrichting is in 1925 ontstaan vanuit Figi, opgericht door een van de broers Ruijs. Het bedrijf is betrokken geweest bij veel prestigieuze restauratieprojecten, waaronder de paleizen Soestdijk, Noordeinde en Huis ten

Bosch. De dossiers over de inrichting van de Koninklijke paleizen zijn in 2001 in bewaring gegeven aan het Koninklijk Huisarchief (bijlage 8). Andere projecten zijn onder meer de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten Generaal, de troonzetels in de Ridderzaal, de Trêveszaal, de monumentale panden van de Hoge Raad en van de Raad van State, het Paleis op de Dam, Paleis Het Loo, het raadhuis van Hilversum, Het Huis ter Donck, de Koninklijke wachtkamers van de stations in Baarn en in Den Haag, de galarouwkoets van de Koninklijke familie, de Duitse en de Turkse Ambassades, het Louis Couperus Museum, het Hodsonhuis in Haarlem, enz.

Het bedrijfsarchief van Ruys is behoudens de naar het Koninklijk Huisarchief overgebrachte dossiers van de Koninklijke paleizen ondergebracht bij het gemeentearchief of bevinden zich in de archiefruimte in Figi dan wel bij familieleden.

- **Documentatie van organisaties waarbij familieleden Ruijs betrokken waren.**

De familie Ruijs is nu bijna 100 jaar betrokken bij Hotel Theater Figi. Vele jaren woonden en leefden de tien broers en zusters in het hotel-theater-complex en vandaar uit zij waren actief in de Zeister samenleving. Twee familieleden waren lange tijd wethouder va Zeist. Veel familieleden waren in en vanuit Zeist actief in een grote verscheidenheid van organisaties en verenigingen. Tijdkenmerkende archivalia van deze organisaties zijn bewaard gebleven.

- **Collectie betrekking hebbend op de familie Ruijs**

De verwevenheid van de familie en de familiebedrijven Figi en Ruys' Meubilerinrichting is groot. Een bijzondere omstandigheid is dat in de 100 jaar waarin de familie Ruijs in de leiding van de onderneming zit, er slechts sprake is van twee generaties. Ter toelichting: de oudste van de eerste generatie tien broers en zusters (die allen in Figi werkzaam geweest zijn) is geboren in 1884, de jongste van de tweede generatie 7 broers en zus Ruijs (idem) in 1955. De familiestukken zijn daardoor slechts een keer overgegaan c.q. zijn bijeengebleven en geven een beeld van een 19^e en 20^e eeuwse Utrechtse familie, die als collectief in Figi en in Zeist op allerlei terrein actief werd.

- **Collecties betrekking hebbend op aanverwante families**

Dit betreft onder meer de familie Dunselman. De kok en banketbakker Hein Dunselman nam in 1899 een bestaande kok en banketbakkerszaak in Zeist over en werd in 1936 schoonvader van een der tien broers en zusters Ruijs. Ter illustratie is een beschrijving bijgevoegd van de familie Dunselman in het begin van de 20^e eeuw.

De reeds vastgelegde historische thema's

De in de geschiedschrijving aan de orde komende thema's zijn hoofdstukgewijs:

Deel I Geschiedenis en voorgeschiedenis van een hotel theater en een familie

1. 1850-1909 – Kok en banketbakker in het deftige dorp Zeist

Zeist en de herrnhutters

Traugott Wünsche, Brot- und Zuckerbäcker, koek- en banketbakker

Albert Kruijder, confiseur, cuisinier, pasteibakker

Een modieus en modern dorp

George Figi, kok en banketbakker

Concurrentie en continuïteit: Hein Dunselman, kok en banketbakker

2. 1909-1917 – George Figi op Het Rond

Het Rond rond 1900

Banketbakkerij-theesalon-lunchroom Het Raadhuis

3. 1917-1939 – Figi en Ruijs

De Figi-familie Ruijs

Huis van den eersten rang

De concurrentie

Een concertgebouw

Een winkelgalerij

Inrichting en installaties

4. 1917-1939 – Bij Figi te gast

Groot hotel Figi

Wonen in een hotel

Figi-gasten: selecterend en geselecteerd

Congressen, vergaderingen, ontvangsten

De universiteitstad Utrecht, het vliegveld Soesterberg

Slot Zeist

De taartjeswinkel van juffrouw Trees

Solistenconcerten en kamermuziekavonden

Toneel, opera, cabaret

Russisch ballet en Ausdruckstanz

Theater en muziek uit het Berlijn van de Weimar Republiek

Het Figi-publiek

Volksvoorstellingen en andere initiatieven

De film: zwijgend en sprekend

Wat zich zoal nog meer in Figi afspeelde

De nog vast te leggen onderwerpen

Deel II Geschiedenis en voorgeschiedenis van een hotel theater en een familie

5. 1939-1946 – De tweede wereldoorlog

Hoofdkwartier Veldleger

O&O: Ontspanning en Ontwikkeling

De meidagen van 1940

De jaren '40-'45

Headquarters Netherlands District, Palliser Hotel

6. 1946-1965 – Ontmoeten in Figi

Schaarste en herstel

Zeist en Figi na de oorlog

Eisenhower, Greet Hofmans en andere gasten

Hotelappartementen

Zakelijke evenementen

Het Nederlandse theaterbestel en het theateraanbod van Figi

Gemeentelijk theaterbeleid

De sociaal-culturele en sociaal-economische dimensie van het bedrijf

Samen naar de film ... ja gezellig

Figi's banketbakkerij

Voor een smaakvol ingericht huis ....

Veertig jaar vennootschap Figi

Het Rond, representatief centrum van Zeist

Hotel Restaurant Pasadena

Deel III Geschiedenis en voorgeschiedenis van een hotel theater en een familie

7. 1965-1994 – Een hoeveelheid uitdagingen

Nederland een welvaartsstaat

Een nieuwe uitstraling: de Koffiehoek en de Ronderie

Logeren, dineren, ontvangen en vergaderen

Ruijsen in beeld

Theater: gemeente en particulier initiatief

Slot Zeist gerestaureerd

Te gast op Slot Zeist

Ruys' Meubileerinrichting, Ruys Adviesbureau, Ruys Interieurs

Het Rond verpaupert

Nieuwbouwplannen en sloop

Archeologische vondsten, het nieuwbouwproject, Figi nieuw

8. 1994-2016 – Gasten en evenementen / Figi en zijn omgeving

Het nieuwe Figi in woord en beeld

Premières en primeurs

De omroepen in Figi

Sportevenementen

Internationale betrekkingen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De Koninklijk familie

Den Haag in Zeist

De congres- en vergadermarkt

Het hotel-restaurant

Mee verantwoordelijk zijn

De exploitatie van Slot Zeist

145.000 bezoekers: theater Figi

Professionele voorstellingen en uitvoeringen

Amateurpodiumkunsten en lokale evenementen

Filmtheater: bioscoop, filmhuis, filmliga

Figi in Nederland, op de Utrechtse Heuvelrug, op Het Rond in Zeist

9. Een nieuwe directie

Daarnaast is de bedrijfsgeschiedenis van Ruys Interieurs is gedocumenteerd in: *Slot Zeist en andere projecten van Jan Ruijs*.

De De Monté ver Loren penning

Op 30 oktober 2017 ontving Theo Ruijs de De Monté ver Loren penning van het Zeister Historisch Genootschap.

Uit de motivatie:

Theo Ruijs is bekend als bestuurder van de Van de Poll Stichting (nu ZHG), lid van verschillende commissies en als auteur van diverse publicaties over Zeist. Hij is, kortom, een bekende Zeistenaar met een grote belangstelling van de geschie-

Voorgestaan stichtingsbeleid

Het Stichtingsbestuur heeft voor 2019-2020 het volgende actieplan:

1. Het verder werken aan het onder één beheer krijgen van alle relevante archivalia en objecten.

De diverse familieleden van de tweede generatie hebben de bereidheid uitgesproken mee te werken aan het onder beheer van de Stichting brengen van de relevante archivalia en objecten, die momenteel bij familieleden individueel berusten. Het Stichtingsbestuur heeft inmiddels de collectie Figi-theateraffiches in eigendom verworven en heeft daarover bijgaand bruikleencontract met het Nederlands Theater Instituut gesloten. De collecties van het Theater Instituut zijn per 1 januari 2013 ondergebracht bij de Universiteit van Amsterdam.

De bij het Koninklijk Huisarchief in bewaring gegeven dossiers van de Koninklijke Paleizen zijn bedoeld daar in bewaring te blijven.

Over de overige archivalia en collecties is met het Utrechts Archief en het archief van de gemeente Zeist overleg gevoerd, welk archief de meest geëigende bewaarplaats is. Voor de samenhang van de bedrijfs-, familie- en verenigingsarchivalia en de betere toegankelijkheid ervan voor geïnteresseerden heeft het Zeister archief een voorkeur. Inmiddels is het archief van de Stichting gelijktijdig met het in verband met de nieuwbouw van het Zeister gemeentehuis gelijktijdig met het ook in het Utrechts Archief ondergebrachte gemeentearchief maar het gemeentehuis van Zeist overgebracht.

Met de familieleden die nog archivalia en objecten hebben die voor de Stichting van belang zijn wordt overleg gevoerd om deze onder te brengen bij de Stichting. De stichting kon in 2013 de vooroorlogse theateraffiches verwerven op basis van de taxatie daarvan door het Nederlands Theater Instituut en een inmiddels door schenkingen afgeloste lening. De affiches zijn door het stichtingsbestuur aan dit

Instituut in langdurige bruikleen gegeven. De verwerving van voor de geschiedenis van Zeist, de beide bedrijven en de familie relevante prenten, tekeningen en boeken heeft plaats gevonden op basis van taxatierapporten, opgesteld door Sebastiaan S. Hesselink, gecertificeerd register makelaar & taxateur oude boeken, handschriften, tekeningen en prenten als zodanig erkend en geregistreerd door de Federatie van Taxateurs Makelaars en Veilinghouders. Ook deze verwerving is gefinancierd middels een lening, die in 2018 geheel door schenking afgelost zal zijn. Jos Ruijs heeft de stichting twee tekeningen geschonken, indertijd in opdracht van Jan Ruijs gemaakt door Benoît.

2. Het verwerven van documentatiemateriaal, afkomstig van derden

In de loop der jaren zijn veel foto's en ander documentatiemateriaal verworven kunnen worden dan wel door aankoop dan wel door schenking. Internetsites als ebay en qoop worden op onbekend materiaal doorgenomen. Ook anderszins wordt internet benut om aan informatie en documentatie te komen. Zo is de stichting in 2014 dankzij google op het spoor gekomen van een concertalbum, in eigendom van de dochter van de organisator van concerten in Figi in de jaren twintig. Naar aanleiding van correspondentie daarover met haar en haar zoon heeft zij onlangs dat concertalbum aan ons archief geschonken.

Paul Hollestelle van de parfumeriezaak Hollestelle schonk in 2017 de stichting reclameplaatjes, die zijn vader in de pauzes tijdens de filmvoorstellingen in bioscoop Figi liet vertonen. Corrie Lubbers-Ruijs schonk in 2018 de 19e eeuwse doopjurk van de familie Ruijs aan de stichting geschonken.

In 2018 zijn door Christophe Ruijs geluidsopnamen gedigitaliseerd van gesprekken uit 1973 over hun herinneringen van het begin 20^e eeuwse dorp Zeist, waaraan verschillende familieleden Ruijs en Dunselman, de vroegere schoolmeester De Klerk en de vroegere directeur van het gasbedrijf Hijdelaar deelnamen.

3. Het beheren van het actuele bedrijfsarchief.

De bedrijfsarchieven zijn grotendeels overgebracht naar de hiervoor aangegeven archiefbewaarplaatsen. In een daartoe benutte archiefruimte in Figi liggen de nog niet overgebrachte archivalia. Het gemeentearchief het archief van Ruys Interieurs tot de verkoop van dit bedrijf aan een derde volledig in bewaring genomen heeft, evenals het archief van Figi tot de sloop c.q. de opening van de nieuwbouw (in 1995) en archivalia uit begin 21^e eeuw. Het stichtingsbestuur is het gemeentearchief daarvoor zeer erkentelijk.

Aandachtspunt is het beheer te zijner tijd van het digitale archief van Figi.

4. Het inventariseren van de collecties van de Stichting

Door het Rijksarchief is indertijd de kern van de collecties geïnventariseerd en vastgelegd. Een deel van de in tweede instantie bij het Rijksarchief ondergebrachte collecties is globaal door de Theo Ruijs geordend en beschreven. Van de jongere archieven is een ordening en beschrijving nog niet aan de orde geweest.

Met de gemeente Zeist is overeengekomen dat zij de inventarisatie van het in het gemeentehuis ondergebrachte archief van de Stichting zal maken. Mevr. Brita Pilger van het gemeentearchief heeft inmiddels dit omvangrijke project ter hand genomen. In deel V van de geschiedenisreeks zal deze inventaris worden opgenomen.

5. Afronding historische beschrijvingen

De vijf delen van *De geschiedenis van een Hotel Theater* zijn inmiddels afgerond. De bedoeling is op korte termijn deze delen in een beperkte oplage te drukken.

De delen I, II en III van *De geschiedenis van Hotel Theater Figi* zijn wat tekst en afbeeldingen betreft in de vorm van een eindconcept gereed. Deel IV is in concept gereed.

6. Beschikbaarstelling attributen voor exposities

Naast de langdurige bruiklenen aan het NTI en genoemde archiefinstellingen stelt de stichting ook per situatie zaken beschikbaar om te exposeren. Dit was indertijd het geval bij de tentoonstelling van het Zeister Historisch Genootschap *100 jaar gastheerschap rond het Rond*. Op dit moment heeft de stichting aan het Zeister Historisch Genootschap ter expositie in het historisch kabinet van Slot Zeist in bruikleen gegeven: acht bladen met de kaart van Utrecht van Bernard de Roij (1700), twee brieven met handtekeningen van Willem Adriaan graaf van Nassau-Odijk resp. van Lodewijk Adriaan graaf

van Nassau-Odijk, heren van Zeist, en de *Generale Memorie of Notitie der Revenuen en Lasten, behoorende aan 't Riddermatige Huys, en Hof te Zeyst* (1743). Voor bij de kleedkamers van theater Figi zijn vijf vooroorlogse theateraffiches ter beschikking gesteld.

De stichting heeft aan de Stichting De Zilver-Kamer haar collectie hotelzilver in bruikleen gegeven. Deze is onder meer geëxposeerd geweest in Hotel Figi, Hotel Oud London en het Zeister ziekenhuis.

Verantwoording

De activiteiten van de stichting hebben in de afgelopen jaren in het teken gestaan van de thema's:

- het verder doen beschrijven van de bedrijfshistorie van Figi & Slot Zeist en van Ruys' Meubileerinrichting / Ruys Interieurs en
- beheer van de theateraffiches
- verwerven van middelen
- overleg met de archiefinstellingen.

De geschiedschrijving nadert zijn voltooiing. Deel I (1850 – 1939) is inmiddels gepubliceerd en wordt via diverse sites toegankelijk gemaakt, Deel II (1939 – 1965) wordt eveneens via de site van de stichting toegankelijk gemaakt en de delen III (1965 – 1994) en IV (1994-2016) zijn in concept gereed. Naar verwachting worden deze in 2019 afgerond. Aandacht wordt nog gegeven aan de definitieve selectie van afbeeldingen bij de tekst. De drukkosten van deel I zijn gefinancierd met ontvangen donaties. Voor de vormgeving en de tekst zijn de stichting geen kosten in rekening gebracht.

Wat de 117 vooroorlogse theateraffiches betreft: heeft de stichting gebruik gemaakt van de mogelijkheid deze in eigendom te verwerven, waardoor spreiding daarvan over volgende generaties eigenaren of over derden niet aan de orde kan zijn. De toneelaffiches zijn op basis van genoemde taxatie van het Theater Instituut Nederland aangekocht, waarna het stichtingsbestuur deze affiches langdurig in bewaring aan het Theater Instituut.

Met de directie van het Utrechts Archief en de archivaris van het Gemeentearchief van Zeist was overleg gevoerd over de keuze van bewaarplaats van het archief. Het voordeel van het Utrechts Archief is dat deze vaker gevonden wordt door studenten van de Universiteit van Utrecht voor het schrijven van scripties en dergelijke. Het Zeister archief heeft daartegenover het voordeel dat dit archief meer bezocht wordt vanuit de Zeister samenleving, de vestigingsplaats van de bedrijven. In Zeist is bovendien in het nieuwe gemeentehuis een sterk vergrote archiefbewaarpplaats aanwezig. In 2014 heeft het stichtingsbestuur gekozen voor bruikleen aan het Zeister gemeente archief, waarbij het gemeentearchief zich bereid verklaarde de kosten van de in bewaarneming en de inventarisatie op zich te nemen..

Vermeldenswaard is in dit kader dat Brita Pilger - archivaris bij de gemeente Zeist - momenteel met veel enthousiasme de inventarisatie maakt van de inmiddels bij het gemeentearchief ondergebrachte, zeer omvangrijke archieven van Figi en Ruys (ruim 50 strekkende meter).

Vanaf begin 2016 zijn de in de archiefkamer van Figi bewaarde archivalia globaal geordend overgebracht naar het gemeentearchief. Daarmee zullen de archieven van Ruys' Meubileerinrichting (tot het moment van overlijden van Jan Ruijs, 2001) en van Hotel Theater Figi (voor zover deze niet door Figi zelf bewaard dienen te worden) voor een groot deel bij genoemde archiefdiensten veilig gesteld zijn.

Een voorlopige inventarisatie van het Figi-archief is te vinden op de website van het Geheugen van Zeist: www.geheugenvanzeist.nl.

In december 2015 is bij de Rabobank een bankrekening geopend, rekeningnummer NL36 RABO 0307 9143 69.

De stichting heeft de ANBI status.

RSIN-nummer: 816756570

Bestuur

Het bestuur van de stichting was oer 1 januari 2018 samengesteld uit:

- Mw. C.J.M. Lubbers-Ruijs
- F.H.Th. Ruijs
- V.R.M. Ruijs

In 2018 zijn de voormalig gemeentearchivaris van Zeist, de heer R.P.M. Rhoen, en Th.G.P.M. Ruijs, secretaris van het platform van Zeister erfgoedpartners Het Geheugen van Zeist (en samensteller van de geschiedschrijving van de familiebedrijven), tot het stichtingsbestuur toegetreden.

De bestuurders ontvangen geen honorarium.

Het bezoekadres van de Stichting is - op afspraak - Het Rond 3 te Zeist. De archieven zijn voor zover passend binnen de bij die archiefdiensten geldende voorwaarden ter inzage bij de aangegeven archiefbewaarplaatsen.

Correspondentieadres: Kersbergenlaan 10, 3703 AN Zeist.

Websiteadres: <http://www.stichting-ruijs-archieff.nl/>

Financiële verslaglegging over het jaar 2018

De werkzaamheden voor de stichting worden door betrokkenen kosteloos verricht en zijn daarom niet zichtbaar gemaakt in ondergaande financiële verslaglegging. Dit

geldt ook het inventariseren en beschrijven van de historie. De aanschaf van de affiches vond plaats op basis van de door het Theater Instituut Nederland getaxeerde waarden. De aanschaf van een collectie boeken, prenten en tekeningen m.b.t. de historie van de beide bedrijven, de familie en Zeist vond plaats op basis van een taxatie door Sebastiaan S. Hesselink, gecertificeerd register makelaar & taxateur. De financiering van beide acquisities was mogelijk in samenhang met daartoe beschikbaar gestelde, niet opeisbare leningen, die in 2018 dankzij schenkingen volledig afgelost zullen zijn.

Balans per ultimo 2017

<i>Activa</i>		<i>Passiva</i>
117 theateraffiches	p.m.	leningen koop 2013: 24.700,00
(taxatie 28-8-2012: 24.700,00)		-/- schenkingen 2014: 22.260,00
		-/- schenkingen 2016: <u>2.440,00</u>
		lening per 1-1-2018 0
collectie boeken, prenten	p.m.	financiering aankoop
(taxatie 2015: 55.015,65)		lening 2015: 55.015,65
		-/- schenking 2014: 10.615,00
		-/- schenking 2015: 13.900,00
		-/- schenking 2016: 15.000,00
		-/- schenking 2017: <u>15.000,00</u>
		lening per 1-1-2018: 500,65
2 tekeningen Benoît	p.m.	
(taxatie 2015: 1.000,00)		
schenking		
banksaldo Rabobank		
saldo 1-1-2017	400,72	
-/- = kosten Rabobank	<u>130,55</u>	
saldo 1-1-2018	270,17	
archivalia gemeentearchief	<u>p.m.</u>	_____
bezittingen excl. p.m.	270,17	uitstaande leningen o.g. 500,65

NB: De economische waarde van het archiefmateriaal, in eigendom van de stichting, wordt in de balans als p.m. post opgenomen.
De schenkingen 219 zijn afkomstig van CJM Lubbers-Ruijs en ThGPM Ruijs.

Balans per ultimo 2018

<i>Activa</i>		<i>Passiva</i>	
117 theateraffiches (taxatie 2012: 24.700,00)	p.m.	lening afgelost	
collectie boeken, prenten (taxatie 2015: 55.015,65)	p.m.	financiering aankoop collectie	
		lening 2015:	55.015,65
		-/- schenking 2014:	10.615,00
		-/- schenking 2015:	13.900,00
		-/- schenking 2016:	15.000,00
		-/- schenking 2017:	15.000,00
		-/- schenking 2018:	<u>500,65</u>
		lening per 1-1-2019:	0,00
2 tekeningen Benoît (taxatie 2015: 1.000,00)	p.m.		
aanschaf hotelzilver c.a. (taxatie 2018: 1.230,00)	1.230,00	te betalen aankoop	1.230,00
		schenking 2018	- /-1.230,00
banksaldo Rabobank saldo 31-12-2017	+ 270,17		
uitgaven			
• begraafrechten	-/-18,00		
• donatie	+ 18,00		
• bankkosten	-/-120,31		
donaties 2018	<u>+ 950,00</u>		
banksaldo 31-12-2018	+ 1.099,86		
archivalia gemeentearchief	p.m.		
saldo (bank, objecten, archivalia e.d. = p.m.)	1.099,86	uitstaande leningen o.g.	0,00

Toelichting balans

De acquisities zijn als p.m. post opgenomen. Indien nog leningen resteren, benodigd voor de financiering van deze acquisities, zijn deze aan de passiva zijde met hun aflossingen vermeld. Zo staan de in bruikleen gegeven aan het Theater Instituut (inmiddels Vrije Universiteit Bijzondere Collecties) gegeven vooroorlogse theateraffiches evenals de aan het gemeentearchief van Zeist in bruikleen gegeven archivalia als p.m. post aangegeven.

De donaties in 2018 zijn afkomstig van C.J.M. Lubbers (450,00 euro) en Th.G.P.M. Ruijs (18 + 500,00 + 500,65 + 1230,00 = 2248,65 euro).

Begroting 2019

Begrote inkomsten:

- er staan geen leningen meer open en er worden geen schenkingen begroot.

Begrote uitgaven

- kosten bankrekening Rabobank: ca. 130,00 euro.
- fotostudio 155 gegraveerde ruit RMI: 450,00 euro.

Toelichting begroting 2019

De gesloten bruikleenovereenkomsten met de archiefinstanties houden in dat de desbetreffende bewaringen voor de stichting kosteloos plaats vinden. Dat geldt eveneens de te maken inventarisatie door de gemeente van de door haar in bewaring genomen archieven. Deze instanties waren daartoe bereid met oog op de historische waarde van de archieven.

Verwervingskosten zijn alleen aan de orde indien tegelijk zicht is op financiering daarvan, met andere woorden: indien degene die overdraagt bereid is de aankoopkosten niet te vorderen resp. te schenken. De door de belastingdienst toegekende ANBI-verklaring voor de Stichting draagt daar – zoals dat ook haar bedoeling is – zeker aan bij.

De geschiedschrijving is resp. wordt geproduceerd zonder dat daar een honorarium tegenover heeft gestaan dan wel gaat staan. Dit geldt ook de voor het archiefbeheer noodzakelijke operationele werkzaamheden en de bestuursfuncties. De begrote beheerskosten blijven dan ook op dit moment beperkt tot de kosten, die de Rabobank in rekening brengt voor de bankrekening van de stichting.

Links

- www.figi.nl/
- www.geheugenvanzeist.nl/
- www.hetutrechtsarchief.nl/
- www.zhg.nl/
- www.tin.nl/

De archiefdozen van de Stichting Ruijs Archief in de kluizen van het gemeentearchief van Zeist.